ПОСТРЕЛІЗ

В Україні кожен четвертий підліток віком від 13 до 17 років 1 раз на місяць уживає міцні алкогольні напої – ЮНІСЕФ

28 травня, м. Київ. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) повідомив результати дослідження «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» (http://www.unicef.org/ukraine/ukr/Analitical_report_HBSC_2015_Internet.pdf), в якому представлені різні аспекти стану здоров'я та ставлення підлітків до свого здоров'я, вплив соціальних чинників на самопочуття та моделі поведінки юнаків і дівчат різного віку.

«Результати дослідження свідчать про те, що є нагальна потреба в забезпеченні комплексної державної політики щодо формування здорового способу життя молоді та впровадження програм психологічної підтримки дітей і підлітків в Україні», – зазначила представник ЮНІСЕФ в Україні Джованна Барберіс.

«Проведені серед учнів опитування доводять, що важливу роль у формуванні здорового способу життя дітей та молоді відіграють батьки, вчителі та засоби масової інформації (ЗМІ). Отже, актуальним є формування усвідомленого батьківства з використанням потенціалу навчальних закладів, громадських і, зокрема, батьківських організацій. Підвищення відповідальності телебачення, друкованих видань та інтернет-ресурсів за формування цінностей здорового способу життя серед молоді має бути одним із постійних пріоритетів».

Родина та її вплив на здоров'я підлітків. Майже половина учнів шкіл безконтрольно, на думку батьків, витрачають свої кишенькові гроші. Третина матерів учнів загальноосвітніх навчальних закладів не знає, як їхні діти проводять свій вільний час; 50% учнів шкіл зазначили, що батько не знає, де вони бувають і чим займаються після навчання. Майже кожен четвертий (23%) підліток ніколи не грає вдома у спільні ігри з батьками. Спільне обговорення проблем та новин у щоденному спілкуванні сім'ї зменшується з віком (серед 11-13-річних підлітків цей показник становить 70%, серед 15-річних – 66%, серед 17-річних – 62%).

Самооцінка здоров'я українськими підлітками усіх вікових категорій є нижчою, ніж серед учнівської молоді країн Європи та Північної Америки. Кожен п'ятий підліток вважає власне здоров'я посереднім або поганим, причому дівчата вдвічі гірше оцінюють стан свого здоров'я (27% назвали його посереднім або поганим), ніж хлопці (14%). Скарги на те, що 1 раз на тиждень або частіше відчувають нервозність мали 43% (36% хлопців та 51% дівчат); роздратування або поганий настрій – 46% (38 та 53,5%); пригніченість – 27% (20 та 34%); головний біль – 32% (24 та 41%); біль у спині – 23% (20 та 26%); біль у животі – 22,5% (17 та 28%); безсоння – 19% (17% хлопців та 23% дівчат відповідно).

За індексом маси тіла у 15% хлопців та 7,5% дівчат відзначали надмірну масу тіла або ожиріння.

Тютюн, алкоголь та інші наркотичні речовини. Третина учнівської молоді віком 11-17 років має досвід тютюнопаління. Кожен десятий підліток уперше спробував викурити цигарку у віці 11 років або раніше. Щодня курять 7% учнівської молоді (10% хлопців та 5% дівчат). Кожен другий учень професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) курить щоденно.

За останні 4 роки кількість учнів, які вживають алкогольні напої, залишається незмінною. Приблизно 14% 11-річних та 76% 17-річних осіб мають досвід уживання будь-якого алкогольного напою. 10% хлопців та 6% дівчат спробували алкоголь ще у віці 11 років або раніше. Майже кожен четвертий підліток віком від 13 до 17 років 1 раз на місяць уживає міцні алкогольні напої. 25% підлітків хоча б 1 раз у житті були п'яними – 6% серед 10-річних та 61% серед 17-річних осіб.

Кожен дев'ятий підліток уживав марихуану хоча б 1 раз у житті. Вік першого вживання марихуани найчастіше припадає на 15-16 років. Про вживання цієї речовини за останні 30 днів повідомили 3% підлітків (від 0,4% серед осіб віком 13 років до 6% серед осіб віком 17 років). Найбільше практикували вживання марихуани учні ПТНЗ, що становить 7% (9% юнаків та 5% дівчат).

Інфекції, що передаються статевим шляхом, та ВІЛ-інфекція. Через низький рівень обізнаності щодо ризику інфікування ВІЛ та ризиковані поведінкові практики українські підлітки можуть заразитися інфекціями, що передаються статевим шляхом, та ВІЛ-інфекцією. Серед 13-17-річних підлітків кожен третій хлопець та кожна шоста дівчина мають досвід статевих стосунків. Майже кожен восьмий хлопець та кожна третя дівчина не використовували презерватив під час останнього статевого акту. Статево активні дівчата у всіх вікових категоріях часто повідомляють про нехтування презервативами під час статевих контактів (повідомили про це 66% 13-річних осіб, кожна четверта дівчина віком 15-16 років та кожна третя серед 17-річних).

Тільки 24% мають необхідні знання про шляхи передачі ВІЛ, що є суттєво нижчим показником, ніж бажане цільове завдання досягти 95% показника поінформованості серед молоді.

Найбільшу роль у поширенні інформації про ВІЛ/СНІД відіграють учителі (64%), Інтернет (62%), ЗМІ (62% опитаних назвали телебачення, 34% – газети, 29% – журнали), медичні працівники (60%), батьки (46%). $^{2}/_{3}$ (66%) осіб знають, куди можна звернутися, якщо є бажання пройти тестування на ВІЛ.

Образи та насильство в освітньому середовищі. Третина учнівської молоді щонайменше 1 раз на рік вирішувала конфлікт із застосуванням фізичної сили. Кожна п'ята дівчина «самостверджується», беручи участь у бійках.

36% учнів зазнали образ чи принижень щонайменше 1 раз на рік та 41% ображали інших учнів/студентів навчального закладу, в якому вони навчаються. Кожен восьмий підліток був ображений, принижений через SMS-повідомлення, повідомлення на «стіні» у соціальних мережах, електронному листі, на сайті. Майже кожен десятий підліток був ображений через розміщення фото без його дозволу в Інтернеті в непривабливому вигляді протягом останніх 2 міс.

Низький рівень фізичної активності та пасивне проведення часу. Частота і тривалість фізичних вправ та тренувань свідчать про досить низький рівень фізичної активності учнівської молоді, який не відповідає рекомендаціям Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). Щоденними інтенсивними (тривалістю не менше 1 год) фізичними вправами займаються 35% 10-річних та 18% 17-річних осіб. Низький рівень залучення до занять фізичною активністю спостерігається за даними всіх етапів опитування (2001-2014 рр.), коли Україна стала учасником цього дослідницького проекту.

76% підлітків переглядає телепередачі (відео) до 3 год на день, однак з віком цей показник зменшується. Серед 11-12-річних осіб кожен четвертий (24-27%) проводить перед екраном телевізора від 3 до 6 год у будній день; серед 13-річних – кожен третій (33%), серед 14-17-річних – 37%. У вихідні дні ці показники суттєво збільшуються: серед 11-12-річних від 3 до 6 год проводять перед екраном телевізора майже 50% хлопців та дівчат; серед 13-річних – 55%, серед 14-15-річних – 57%; 16-річних – 62%; 17-річних – 56% (50% хлопців, 62% дівчат).

На комп'ютерні ігри підлітки витрачають менше часу, ніж на перегляд телепередач як у будні, так і у вихідні. Найактивнішими комп'ютерними гравцями є 13-річні підлітки – 26% витрачають на день від 4 до 6 год.

Електронними гаджетами найбільш активно користуються 16-17-річні підлітки: близько 33% у будні та 40% у вихідні витрачають на це більше 4 год.

У звіті «Показники та соціальний контекст формування здоров'я підлітків» проаналізовано вплив соціального середовища на формування здоров'я учнівської молоді віком 11-17 років, зокрема батьківської сім'ї та шкільного оточення. Представлені результати дослідження формують уявлення про оцінку здоров'я та спосіб життя української молоді, режим харчування, сприйняття власного тіла, фізичну активність, психологічний клімат і комфорт, образи та насильство, шкідливі звички, статеву культуру і поінформованість про ВІЛ/СНІД.

Дослідження Health Behaviour in School-aged Children (HBSC). Соціологічне опитування 2014 р. проведено у 458 навчальних закладах (опитано 11 390 респондентів), розташованих у 313 населених пунктах. Дослідження проведено Українським інститутом соціальних досліджень ім. О.О. Яременка за технічної підтримки ЮНІСЕФ в Україні у рамках міжнародного проекту ВООЗ «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді», реалізованого у 42 країнах Європи та Північної Америки. Опитування було проведено серед учнів 5-11 класів загальноосвітніх шкіл, учнів 1-го та 2-го курсів ПТНЗ та студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації (на базі 9-річної освіти), які представляють осіб віком 10-17 років, які навчаються.

Україна є повноправним учасником міжнародного дослідницького проекту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» (HBSC). Уже проведено 4 хвилі опитування (2002 р. опитано 5267 осіб; 2006 р. – 6535, 2010 р. – 10 343, 2014 р. – 11 390).

Реалізації проекту в Україні сприяли такі організації-партнери, як Міністерство охорони здоров'я України (при ньому створено робочу групу проекту), Міністерство освіти та науки України, Міністерство молоді та спорту України, ЮНІСЕФ в Україні.

Про ЮНІСЕФ

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) працює над покращенням життя дітей та сімей на всій території України з 1997 р. ЮНІСЕФ є світовим лідером у сфері захисту прав та інтересів дітей. Фонд функціонує у понад 190 країнах світу з метою захисту й підтримки дітей з моменту їх народження і до початку дорослого життя. Програми ЮНІСЕФ фінансуються за рахунок добровільних внесків фізичних осіб, компаній, закладів та урядів. Більше інформації на сайті: www.unicef.org.ua. Також можна приєднатися до нас у соціальних мережах Twitter, Facebook та ВКонтакте.

Для отримання додаткової інформації, будь ласка, звертайтеся:
Вероніка Ващенко, керівник інформаційного відділу ЮНІСЕФ Україна
Тел.: +38 (044) 254-24-50
E-mail: vvashchenko@unicef.org